

משפטים תשפ"ג: היסונים ורפא ירפא

ב"ק פה.

ר
התורה
זו ונקח
מן ורפא
ז טל, יט
ז פצע
ז תחת
ז טל, יט

נקוננה וכמן כבר נעשה מעשה:
כמה אדם רוצה ליתן. לשליח המלך
מידו המוכתרת למלכות לקוטעה
בסיף ויקטעה השליח בנס: לישול.
מן המזיק מה שנתן זה למלך: דמי
שבתו. דממת הממחים נפל למשכב:
ה"ג וחכמים אומרים שבתו ורפאותו
כל שישנו בו. הקטן הכמוז וזה שאין
חייב בשבת אינו חייב ברפואו ורבנן
קמאי מחייבי ליה לתרוייהו: נתנה
לאגד. נתנה רשות לנחבל לאוגדה
ולעטפה מפני אשר הנה ועולין
הממחים ממנת הכל וחסם האגד: לא
נתנה. רשות לאגד וזה להנאתו
אגד הלך ממחים שעלו זה אין על
המזיק להמחייב עליהן: דתנא ביה.
דשנה עליו הכמוז: ורבנן. ט"ק:
רק לשלא מחמת המכה אתא. שעבר
על דברי רופא כדמפרש לקמן:
נתנה רשות לרופאים לרפאות. ולא
אמרינן רחמנא ממי וליהו מסי:

שנתן זה: רפוי הכהו חייב לרפאותו וכו':
[ת"ר] יעלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה
המכה חייב לרפאותו וחייב ליתן לו דמי
שבתו שלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו
ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו ר' יהודה אומר
אף מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב
ליתן לו דמי שבתו וחכמים אומרים שבתו
ורפאותו כל שחייב בשבת חייב ברפואו
ושאינו חייב בשבת אינו חייב ברפואו במאי
קא מיפלגי אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בבי
רב דיתבי וקאמרי הכא במכה ניתנה לאגד
קמיפלגי רבנן סברי מכה ניתנה לאגד ורבי יהודה סבר מכה לא ניתנה לאגד
רפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ואמינא
להו אנא אי מכה לא ניתנה לאגד רפוי נמי לא מיחייב אלא דכולי עלמא
מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה ר' יהודה סבר כיון דלא ניתנה
לאגד יתירה רפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב
ורבנן סברי כיון דתנא ביה קרא ברפוי אשבת נמי מיחייב דאיתקש לרפוי
ור' יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק ורבנן רק לשלא מחמת

חמרינן נקמן (דף טז). חמדוהו והיה
מתנונה והולך אין נוספין לו אלא
כמו שאמרו: שניתנה רשות
לרופא לרפאות. וא"ת והא מרפא
לחודיה שמעינן ליה וי"ל דה"ל ה"מ
מכה בידי אדם אכל חולי הנא בידי
שמים כשמרפא נראה כסותר גזירת
המלך קמ"ל דשרי: עבר על דברי
הרופא. לא תשיב ליה פוטע כ"כ:
פשעת בנפשך ומפסדת לי.
היכא דלא אמדוהו:
רואין

תלמוד בבלי - ויילת החודש - כב כבא קמא / תלמוד בבלי - ימים ויילת החודש / עמוד 175
הרשום מאתר איגרת החכמים

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרשת משפטים פרק כא

ורפא ירפא לאות שנתן רשות לרופאים לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ. רק כל חלי שהוא בפנים בגוף ביד השם
לרפאותו.

תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף ס עמוד א

מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. הקשה ה"ר יעקב מאורלייני"ש פשיטא למה לא ירפא הרופאים הא כתיב והשבותו
לו ודרשינן זו היא השבת גופו וכתוב לא תעמוד על דם רעך, ותיריך שניתן רשות לרפואת בשכר דסד"א שחייב לעשות
בחנם מטעמא דפרישית, ולי נראה דחולאים הבאים מחמת אדם דין הוא שירפאם אבל חלאים הבאים מעצמן אי לאו
קרא הוה אמינא שאין לרפאותם שנראה כמבטל גזרת המלך.

רש"י מסכת ברכות דף ס עמוד א

שאיין דרכן של בני אדם וכו' - כלומר: לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים.

תורת האדם שער המיחוש - ענין הסכנה

(ו) בפרק החובל (פ"ה ב') תנא דבי ר' ישמעאל ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. פי' שמא יאמר הרופא
מה לי בצער הזה שמא אטעה ונמצאתי הורג נפשות בשוגג לפיכך נתנה לו תורה רשות לרפאות. וקשיא לי הא דתניא
בתוספתא (ב"ק פ"ט) רופא אומן שרפא ברשות ב"ד והזיק ה"ז גולה, אלמא עונש שוגג יש בדבר, ויש לומר הכי,
הרופא כדיין מצווה לדון, ואם טעה בלא הודע אין עליו עונש כלל, כדאמרינן (סנהדרין ו' ב') שמא יאמר הדיין מה לי
בצער הזה ת"ל עמכם בדבר המשפט אין לדיין אלא מה שעיניו רואות, ואעפ"כ אם טעה ונודע לב"ד שטעה משלם
מביתו על הדרכים הידועים בו, ואע"ג דהתם אם דן ברשות ב"ד פטור, אף כאן מדיני אדם פטור מן התשלומין אלא
שאינו פטור מדיני שמים עד שישלם הנזק ויגלה על המיתה, הואיל ונודע שטעה והזיק או המית בידיים. וכן אמרו
בתוספתא דב"ק (פ"ו ה"ו) גבי פטורים מדיני אדם וחייבין מדיני שמים, רופא אומן שרפא ברשות ב"ד פטור מדיני אדם

ודינו מסור לשמים, ומ"מ בלא הודע שלו אינו חייב כלום כמו שהדיין פטור לגמרי בין מדיני אדם בין מעונש שמים, והוא שיזהר כמו שראוי ליזהר בדיני נפשות ולא יזיק בפשיעה כלל.

ומסתברא דהא דאמרינן נתנה תורה רשות לרופא לרפאות, לומר שאינו אסור משום חשש השגגה, א"נ שלא יאמרו הקב"ה מוחץ והוא מרפא, שאין דרכן של בני אדם ברפואות אלא שנהגו, כענין שכתוב (ד"ה ב' ט"ז) גם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים. אבל האי רשות רשות דמצוה הוא דמצוה לרפאות ובכלל פקו"נ הוא כדתנן מאכילין אותו ע"פ בקיאים. ותניא (יומא פ"ג ב') מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו ע"פ בקיאים דבש וכל מיני מתיקה מפני שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין את העינים, וכל אלו על פי בקיאים מאכילין אותו, שאם היתה אישתא צמירתא בבולמוס שלו והאכילוהו דבש הרי אלו הורגין אותו. ותנן נמי (פ"ד א') החושש בפיו מטילין לו סם בשבת, וכן רבינא (פסחים כ"ה ב') דשייף לי לברתיה בגוהרקי דערלה משום אישתא צמירתא, וכן בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה, כלן בדרכים של מלאכת הרפואות עושין אותן, ואי אפשר לדעת אותן אלא ע"פ אותה חכמה. וכן עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת, מלאכת הכוחלין משערי הקלורין של רפואות היא, והואיל ומחללין שבת ברפואות ש"מ בכלל פקוח נפש הן, ופקוח נפש מצוה רבה היא, הורזי בחכמה זו משובח והנשאל מגונה והשואל שופך דמים, וכ"ש המתאיש ואינו עושה. וש"מ כל רופא שיוודע בחכמה ומלאכה זו חייב הוא לרפאות, ואם מנע עצמו ה"ז שופך דמים.

וקשיא לי הא דגרסינן בפ' אלו הן הנחנקין (פ"ד ב') איבעיא להו בן מהו שיקיז דם לאביו, רב מתנה אמר ואהבת לרעך כמוך, רב דימי בר חנניה אמר מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור. רב פפא לא שביק ליה לבריה [למשקל ליה סילוא מר בריה דרבינא לא שביק ליה לבריה] למפתח ליה בועיה דלמא חביל ביה והוי לי' שגגת איסור, אי הכי אחר נמי אחר שגגת לאו בנו שגגת חנק, הדין הוא סוגיא דהתם. והשתא תמיהא לי אם כן לא יתעסק בקי ברפואות כלל דלמא טעי וה"ל שגגת סייף. ועוד מ"ש בן בהקזה דאביו ומ"ש אחר בהקזה דחבריה, דהתם נמי דלמא מזיק לי, שכמה דברים של סכנה תלוין בהקזה. ועוד אם נחוש לרופא, אף החולה יחוש לעצמו, שאם מרפאין אותו בסממנים והוא אוכלן, בכוס של עיקרין ושתה אותן, שמא טעו בחולי או ברפואה ונמצא שהמית את עצמו, שטעותן של רופאים סם המות הוא, ונמצא שאף החולה עצמו בא לבית הספק.

וי"ל כיון שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות, ומצוה נמי היא דרמיא רחמנא עליה אין לו לחוש כלום, שאם מתנהג ברפואות כשורה לפי דעתו, אין לו בהן אלא מצוה, דרחמנא פקדי' לרפויי, וליביה אנסיה למטעא. אבל בן אצל אביו כיון דאיכא אחריני למשקל ליה סילוא ולמפתח לי' בועיה לא שבקינן לבן למעבד הכי, דלא ליהוי מעייל נפשיה לספקא דחיוב מיתה. וכן הא דאקשינן עלה מהא דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוץ ליחוש דלמא חביל בי' והוי ליה שגגת סקילה, התם נמי משום האי טעמא הוא דכיון דלאו סכנה היא ולא חולי הוא כלל הוה ליה למשבקיה עד מוצאי שבת דלא ליעול לספק חילול שבת.

ולחיי טעמא גבי הקזה כיון דחבלה גופה לרפואה היא, מותר לבן להקיז דם לאביו, דבנו ואחר שוין הם בכך. אם הקזה זו רפואה היא לו, לשניהם מותר ולשניהם מצוה. ואם טעו והמיתו, לשניהם עונש שגגת מיתת ב"ד. ועובדא דרב פפא ומר בריה דרבינא לא פליגי אפשטא דבעיא דפשטו רב מתנא ורב דימי להתירא.

טור יורה דעה הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס סימן שלו

תנא דבי ר' ישמעאל ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות שלא יאמר מה לי לצער הזה שמא אטעה ונמצאתי הורג נפשות בשוגג והוא שיזהר מאד מאד כמו שראוי ליזהר בדיני נפשות א(א"נ שלא יאמר הקב"ה מוחץ ואני ארפא ב)שכן אין דרכן של ב"א ברפואות (*אלא שנהגו שנאמר (ד"ה ב' ט"ז) גם בחליו לא דרש ג)ה' כי ברופאים ע"כ בא ללמדנו שנתנה לו רשות לרפאות ד)ומצוה היא ובכלל פיקוח נפש הוא והזריז ה"ז משובח ואם מונע עצמו ה"ז שופך דמים ואפילו יש לו מי שירפאנו שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות ומיהו לא יתעסק ברפואה אא"כ יהא בקי ויודע בחכמה ובמלאכה ולא יהא שם גדול ממנו אבל כל שאינו יודע בטיב מלאכה זו לא יהא עוסק בה וכן אם יש גדול ממנו לא יתעסק בה כלל ק"ו משאר דינים והוראות שבתורה דהיאך יורה בספק נפשות במקום שיש גדול ממנו

פרישה יורה דעה סימן שלו

(ד) ומצוה היא וכו'. ר"ל אע"ג דר' ישמעאל לא קאמר אלא מכאן שניתנה רשות וכו' קמ"ל רבינו דמצוה נמי איכא ורבי ישמעאל דנקט רשות לא בא לומר אלא דאין בו איסור וסבר רבינו מדאין בו איסור ממילא יש מצוה משום פיקוח נפש וכהאי גונא כתב רבינו נמי לקמן בסימן ת' (עמ' שסח) לענין דברים שבצינעה נוהג בשבת:

ט"ז יורה דעה סימן שלו

(א) נתנה תורה רשות כו' ומצוה היא כו'. קשה כיון דבאמת מצוה היא למה קרי לה תחלה רשות ונראה דהכי הוא כוונת הענין זה דרפואה האמיתית היא ע"פ בקשת רחמים דמשמאי יש לו רפואה כמ"ש מחצתי ואני ארפא אלא שאין האדם זוכה לכך אלא צריך לעשות רפואה על פי טבע העולם והוא יתברך הסכים על זה ונתן הרפואה ע"י טבע הרפואות וזהו נתינת רשות של הקדוש ב"ה וכיון שכבר בא האדם לידי כך יש חיוב על הרופא לעשות רפואתו וזה מבואר בגמרא פרק הרואה (דף ס"ב) דאמר רב אחא הנכנס להקזיז דם אומר יהי רצון מלפניך שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות פירש"י כלומר לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים אמר אביי לא לימא אינש הכי דתנא דבי רבי ישמעאל ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא נראה פ"י הגמרא בדרך הזה דרב אחא הצריך לומר האי לישנא שכן אין דרכן של בני אדם בנוסח התפלה שאומר המקזיז דם דהיינו שהוא מתנצל למה מבקש רפואה על ידי ההקזה שהוא לפי הטבע אף שאינו מן הראוי לעשות כן אלא לבקש רחמים להנצל ע"י רחמים של מעלה מ"מ מאחר שכבר נהגו לעשות רפואה ע"י הטבע גם אני עושה כן ועל כל פנים אני מודה שהכל בא על ידך כי אל רופא נאמן אתה ועל זה חולק אביי דלא לימא שכן נהגו דגם התורה הסכימה על זה שיהא רפואה ע"פ הטבע כי ירדה תורה לסוף דעת האדם שלא יהיה זכאי כל כך שתבא רפואתו ע"י נס מן השמים וע"כ אין שייך לומר דהאי קרא דרפא ירפא קמ"ל מצוה דאלו האדם זכאי אינו צריך לכך ואדרבה היה צריך דוקא רפואה ע"י שמים אלא דלפי דרכו של אדם רשות הוא לו וע"כ הוה האינדנא חיוב בדבר ומצוה היא כיון דלפי מעשה האדם חיותו תלוי בכך כן נ"ל נכון ועיין ברמב"ן פ' בחקותי האריך בענין זה של רפואות ומדבריו משמע בפירוש ורפא ירפא כמ"ש: אך יש לי מקום עיון במה שכתב שם שאין מעשה רפואות בבית הצדיקים וכן אמרו כל כ"ב שנה דמלך רבה [ר' יוסף] אפילו אומנא לביתיה לא קרא עכ"ל משמע דמפרש שלא הוצרך לרפואה ובגמרא משמע דהוא הלך לבית האומן רק שלא נהג כבוד בעצמו לקרוא אותו לביתו. שוב ראיתי בסוף הוריות מביא גם כן אגדה זאת ומביא בעל עין יעקב שם פירוש גאון דהכי קאמר הזכות של ענוה של רב יוסף גרמה שלא הוצרך כלל לאומן ולזה כוון גם הרמב"ן:

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נב עמוד ב

תנו רבנן: אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, וצריכה רפואה - הרי היא כמזונות; רבן שמעון בן גמליאל אומר: רפואה שיש לה קצבה - נתרפאת מכתובתה, שאין לה קצבה - הרי היא כמזונות. אמר רבי יוחנן: עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה

רמב"ן ויקרא פרשת בהר - בחקותי פרק כו

הכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג ענינם בטבע כלל, לא בגופם, ולא בארצם, לא בכללם, ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם ומימם, ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרפוא ולשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר (שמות טו כו) כי אני ה' רופאך. וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקרה עון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק בנביאים, כענין חזקיהו בחלותו (מ"ב כ ב ג). ואמר הכתוב (דהי"ב טז יב) גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים, ואילו היה דבר הרופאים נהוג בהם, מה טעם שיזכיר הרופאים, אין האשם רק בעבור שלא דרש השם. אבל הוא כאשר יאמר אדם, לא אכל פלוני מצה בחג המצות כי אם חמץ:

אבל הדורש השם בנביא לא ידרוש ברופאים. ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם, אחר שהבטיח וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך, והרופאים אין מעשיהם רק על המאכל והמשקה להזהיר ממנו ולצוות עליו:

וכך אמרו (ברכות סד א) כל עשרין ותרתין שנין דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא קרא, והמשל להם (במדב"ר ט ג) תרעא דלא פתיח למצותא פתיח לאסיא. והוא מאמרם (ברכות ס א) שאין דרכם של בני אדם ברפואות אלא שנהגו, אילו לא היה דרכם ברפואות יחלה האדם כפי אשר יהיה עליו עונש חטאו ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות והשם הניחם למקרי הטבעים:

וזו היא כונתם באמרם (שם) ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת השם שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו. ועל כן האנשים הנצים שהכו זה את זה באבן או באגרופ (שמות כא יח) יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דיניה על הנסים, כאשר אמרה (דברים טו יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, מדעתו שכן יהיה. אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברופאים:

פשע בעצמו¹². ז. לא יאמר אדם אטיל בטחוני בבורא שכל הרפואות מאתו ואיני רוצה רפואת בשר ודם, שהתורה אמרה¹³ ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, שיתרפא מן

פסקי הרי"ף - בבא קמא / טראני, ישעיה בן אליהו (רי"ף) / עמוד 73
הודפס מאתר אוצר החכמה

הרופא וישים בטחוני בבורא¹⁴.

פסקי הרי"ף - בבא קמא / טראני, ישעיה בן אליהו (רי"ף) / עמוד 73
הודפס מאתר אוצר החכמה

ברכי יוסף יורה דעה סימן שלו

ב. ומצוה הוא ובכלל פקוח וכו'. כ"כ הרמב"ן בספר תורת האדם (שער הסכנה עמ' מא - מג). ע"ש באורך. וראיתי להרמב"ן ז"ל עצמו בפירוש התורה פרשת בחוקותי (ויקרא כז, יא) שכתב וז"ל, וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקרה עון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק בנביאים, וכו' והוא מאמרם (ברכות ס א) שאין דרכם של בני אדם ברפואות, אלא שנהגו. שאלו לא היה דרכם ברפואות, יחלה האדם כפי אשר יהיה עליו עונש חטא, ויתרפא ברצון השם, אבל הם נהגו ברפואות, והשם הניחם למקרה הטבעים, וזוהי כונתם באומרם (ב"ק פה א) ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת השם ושחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו וכו'. ע"ש שהאריך, ודקדק הכתוב גם בחליו לא דרש ה' כי אם ברופאים, ואלו היה דבר הרופאים נהגו בהם, מה טעם שיזכיר הרופאים, אין האשם רק בעבור שלא דרש ה' וכו'. עיין בדברות קדשו היטב. והמסתכל בדבריו ז"ל בספר תורת האדם בעיניו יראה שכל דבריו שכתב שיש מצוה ופקוח נפש וכו', הוא בחלק הרופא. ובביאורו על התורה גלה סודו, דאעיקרא מנהג הרופאים שלא כדת, כמבואר.

ונראה דהאידינא אין לסמוך על הנס, וחייב החולה להתנהג בדרך העולם לקרות רופא שירפאנו, ולא כל כמיניה לשנות סוגיין דעלמא ולומר כי הוא גדול מכמה חסידי הדורות שנתרפאו על ידי רופאים, וכמעט איסור יש בדבר, אי משום יוהרא, ואי משום לסמוך אניסא במקום סכנה ולהזכיר עונותיו בשעת חוליו, אמנם ינהוג כדרכן של בני אדם וארח כל ארעא להתרפאות על ידי רופא ולבו בל עמו, רק ידבק בקונו למתקף ברחמי בכל לב ובו יבטח דוקא.

שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן רנא

י"ב

ש. בענין סירוב חולה לטיפול רפואי, האם יש כאן דין כופין על המצוות כי מצווה לשמור על הבריאות והחיים מצד החולה ומצווה על הרופא לרפאות, ואם יש דין כפי' על המצוות על מי חל הכפי' על הרופא או על הבי"ד, ומה הדין בזמנינו שעפ"י חוק אסור לכפות לחולה בר כושר שיפוט טיפול רפואי.

ת. אם מונע עצמו החולה מטיפול רפואי מרוב בטחון בה' אין בהמנעו ביטול מצווה כאשר יוצא מדברי הרמב"ן פ' בחקתי פ' י"א אבל אם עושה כעין אבוד לדעת או מקלות ראש או רוח שטות יראה דהכפי' הוא ע"פ בי"ד לפי הנחת הרופא.

[כבוד השואל נ"י חזר והשיג עלי ממש"כ הט"ז סי' של"ו ביו"ד שחיוב ומצווה לפי מצב אדם סתם אם לא צדיק גמור שבכחו לשנות סוגיא דעלמא, אינני חולק על זה והוא בכלל דברינו הקצרים.

ומש"כ בשם שו"ת ציץ אליעזר שיש לשכנע גם מי שמונע עצמו מטיפול בגלל בטחון זה נכון לדינא כשאנו רואים שיש ספק פקו"נ לפנינו ומי יודע אם מדת בטחון שלו כל כך גדול שמותר לו לוותר על עסק הרפואה שהתירה תורה.

שו"ת תשובות והנהגות ח"ז סי' קעז

ד. והן אמת שאולי ממדריגת הביטחון רשאי האדם לסמוך על הקב"ה ולא להתחסן [אם הוא באמת במדרגה גבוהה זו של ביטחון בכל דבריו], אבל ביטחון שיידך רק בין האדם לקונו, אבל במקום שנוגע להכניס אחרים לסכנת נפשות אינו רשאי לסכן אחרים אלא מחויב לפעול כדין תורה להצלת נפשות, ולכן יש להנהלת התלמוד תורה לנהוג כדין תורה, ורשאים הם לדרוש שהילדים שלא התחסנו לא ייכנסו לתלמוד תורה,

תשובות והנהגות - ז / שטרנבוך, משה בן אשר / עמוד 463
הודפס מאתר אוצר החכמה

רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ז

הלכה יד

הכהנים מפני שהן עומדין על הרצפה תמיד ואוכלין בשר הרבה ואין עליהן בגדים בשעת העבודה אלא חלוק אחד הם חולין במעיהן, לפיכך מעמידין ממונה אחד שיהיה מבקר אותן ומרפא כל תחלואיהן ועוסק בהן תמיד הוא ואנשיו שתחת ידו.

יד מעמידין מנונה אחד ונרפא וכו' והנה סמנצין סי' בחוקתי העלה סאין מיעסה רפואות צצית לדיקים וכן אמרו כל כ"צ שנה דנולך רצה אפי' אווננא לציתי' לא קרא וצטו"ז סי' שלי' הציא דצרי גאון שבי לפרש דהכי קאמר הזכות ענוה של רב יוסף גרמא שלא הולך כלל לאונן וקשה לי איכ הכי יקטן זכות של הכהנים העוצדים צצית הנקדש מזכות של רב ואין לוונר דצאונת לא הולרכו מעולם לרופא דא"כ אמאי לא חטבו צוסי' אצות צין העטרה ניסיס שנעשו לחצותינו צווקדש שלא הולרכו לרופא ול"ע :

ונראה לישב דהכי סאני כיון שאכלו הרבה צטר הנורס ונחלה כוש"כ רצינו ע"כ לא הספיקה זכותם כוונ שהספיק זכות של רב יוסף שנחקיים צו וצרך את לחמיק ואת מיוך והקירותי נחלה נוקרצך דהיינו כיון שקיים צעלמו פת צמלח תאכל ומיס צוטורה חטחה נחקיים צו ההצטחה והקירותי נחלה נוקרצך אצל הכהנים שאכלו צטר לרוב שטכית חולי לא הספיקה זכותם ומדוייק הכחוצ וצרך את לחמיק לאספוקי אס ירצה צחצחוגים א"ן כאן הצטחה :

להיכל ולשערים ושת בכל שנה להבדיל בו וחוש' הפרכת בפילין מינין היו לה שש ור שני וכל אחד מהן צ חומין ומפה היה עבי ני"ין היתה נארגת ורחבה עי'

יד וי"ג פרובות היו שבעה שערי העזרה ואחת על פתח ההיב ובין הקודש ושו **יד** פרובת שנממאת אותה בפנים ומב שאינה צייכה הערב הטומאה מצבילת צ אותה בחיל מפני שז ואם היתה חדשה האצטבה כדי שיראו שהוא

לחמיק לאספוקי אס ירצה צחצחוגים א"ן כאן הצטחה :